

ŞENKAYA VE ŞENKAYALILAR

Metin İlyas AKSOY / E.Vali-Müsteşar - Şenkaya Eski Kaymakamı

Şenkaya ve Şenkaya'lıların benim gönlümde ayrı bir yeri vardır. 1970 yılında Giresun-Espiye kaymakamlığından mahrumiyet ilçe hizmeti yapmak üzere Şenkaya ilçemize tayin oldum. Arkadaşlarımdan bu ilçe hakkında bilgi almak istediğimde bilen yoktu.

Kiraladığım Kamyonla ev eşyalarımızı yükleyip, rahmetli eşimle birlikte Şenkaya'ya hareket ettik. Çok uzun bir yolculuk olacaktı. Bunu düşünerek, Ağustos ayı olmasına rağmen kışlık elbiselerimizi giydik. Bayburt'a geldiğimizde gece oldu. Soğukta başlamıştı. Bayburt'da gece bir Otel'de kaldık. Sabah tekrar yola çıktık. Yol bitmek bilmiyordu. Erzurum'a geldiğimizde yine akşam oldu. Fakat yola devam ettik. Gece saat 23.00'de Şenkaya'nın ışıkları görüldü. Şehre girince yoldan geçen birisine kaymakamlık lojmanını sorduk. Tarif etti. Hükümet konağının arkasında tek katlı bir oda ve bir holden ibaret küçük bir evdi. Eve yaklaştığımızda, ne görelim; o saatte bütün Şenkaya'lılar evin önünde toplanmışlar, yeni kaymakamı bekliyorlardı. Belediye Başkanı Habip Köycü ve diğer gelenlerle ayaküstü tanıştık. Şehrin gençleri hemen bizim eşyaları kamyonlardan indirip kısa bir sürede eve yerleştirdiler. Bize yiyecek bile getirmişlerdi. Kamyon şoförü ve sahibini alıp gittiler, o gece misafir ettiler. Bu yakın ilgi ve gecenin o saatindeki topluluk bende ve eşimde iyi duygulara sebep oldu.

İki yılımızın bütün mahrumiyetine rağmen orada nasıl geçtiğini anlamadık. Belediye başkanı rahmetli Habip Köycü, Örtülü Köyünü ilçe yaptıran Hüseyin Köycü'nün oğluydu. İklim ve coğrafyası dolayısıyla

bütün zorluklara rağmen ilçesi için iyi niyetle çalışıyordu.

Ekim ayı geldiğinde şehrin suları soğuktan dondu. Her taraf buz oldu. Jandarma Karakolu ve Kaymakamlık Lojmanı dışında su hiçbir yerde akmıyordu. Eşim bu soğuğa zor alıştı. Şehrin hanımları Jandarma Karakolundan su almaya çekindikleri için biz lojmanın kapısını herkese açtık. Gün boyunca su almak isteyenler bizim evden kovaları ile su taşıyorlardı.

Tarım için elverişli pek arazi yoktu. Fakat Teknisyenliğinde dokuz Ziraat Teknisyeni vardı. Bir tane Lada marka Rus yapımı Jeep'leri vardı. Kaymakamlığın ise eski ve çok arıza veren üstü tenteli (kumaştan) bir Jeep'i vardı. Bu Jeep'i çalıştırmadığımız için ilçe Tarım Teknisyenliğinin aracına el koymak zorunda kaldım. Onların resmi şoförü yoktu. Kaymakamlığın çalışan aracı da yoktu. Tarım Teknisyenliğine ait Jeep'i birlikte kullanalım, dedim. Ancak bu durumu Tarım Bakanlığına şikâyet etmişler. Erzurum Valiliğinden tarafıma, Jeep'lerinin kendilerine iade edilmesi konusundaki yazı da tarafıma ulaşmıştı.

Mecburen iade ettim. Fakat personelin görevli gitmelerini de izleme-ye başladım.

O zaman ki valim olan, Sayın Necmettin Karaduman'dan ödenek isteyip, eski Jeep'i tamir ettirdim. Çadır bezi kaplı olan tentesinin yerine saç kaplama yaptırıp, soğuktan kurtulduk.

Lise müdürü Ziyaettin Karatepe okulda öğretmen azlığından bahisle, İngilizce ve Matematik derslerine girmemi teklif etti. Kabul edip, zamanımın bir kısmını lisedeki açık olan derslere ayırdım.

İlk Belediye Başkanı rahmetli Hüseyin Köycü'nün Cumhuriyetimizin ilk yıllarında çıkardığı Şenkaya Gazetesini okudukça ona hayranlığım daha da arttı. Molla Hüseyin lakaplı hem âlim, hem Kazım Karabekir Paşa'nın Ordusunda müfreze komutanı olan, kendisini her yönü ile iyi yetiştirmiş, halk adamı, Cumhuriyetçi bir lidermiş. Atamızın kurduğu Cumhuriyetin ilk yıllarında neler yapmamış ki, Şenkaya da kendi evlerini tahsis edip, sanat okulları açacak kadar ileri görüşlü bir insanmış. Şenkaya da okuma yazma oranının yüzde yüze yakın oluşunun da onun sayesinde gerçekleştiğine inandım. Seksen yaşında insanların kitap ve gazete okuduklarına şahit oldum. Yaşlılar Şenkaya'da hafta da bir gün imece usulü ile herkesin çalışıp, şehrin ihtiyaçlarının karşılandığını, ihtiyacı olan yapıların onarımlarının yapıldığını büyük bir heyecanla anlatırlardı.

Göreve başladığım haftasında bir okulun müsamesesine davet ettiler. Eşimle birlikte gittik. Bir piyes oynanıyordu. Gençlerin içinde yaşlı bir kadını oynayan vardı ve çok başarılıydı. İlköğretim müdürü Kemal Bozkurt beye "ne güzel makyaj yapmışlar, nasıl güzel oynuyor o kadın" dedim. Müdür bey "O öğrenci değil, halkın içinden gerçek yaşlı bir kadın" deyince, çok şaşırdım.

Şehirde belediyenin ek binasında memurların mesai dışında gittiği bir şehir kulübü vardı. Tek salondan ibaretti.

Kaymakamlık Jeep'i Belediye pikabı ve Tarım Teknisyenliğinin Jeep'inden başka araç yoktu. Yalnız haftada bir postayı ve üstünde sebze ve meyve Erzurum'dan getiren eski bir

otobüs vardı. Hâkim ve savcı arkadaşlarla otobüs geldiğinde sebze ve meyve alma imkânımız olurdu. Ben Erzurum'a toplantıya gittiğimde arkadaşlara sebze, meyve ve et alırdım. Şehirde her zaman et buldurmeyen bir kasap, bir de her türlü eşya ve elbise satan "Niyettin" adında dükkâncı vardı. Ayrıca pek az malı bulunan bir de bakkal vardı. Halk sütünü satacak kimseyi zor buluyordu. Ekmek, çay ve patates başlıca yiyecekleriydi.

Toplantı yapıp memur ve öğretmenlerle birlikte kooperatif kurduk. Halkın sütünü verebileceği bir yer temin ettik. Belediyenin ek binasında küçük bir yerden faydalandık. Ortaokul mezunu bir genci Kars'taki Süt Fabrikasına usta olması için yolladım. Fabrika Müdürü Metin Bey onun kalacağı yeri ve masraflarını karşıladı. Usta olarak gelen genç, çalışmaya başladı.

Halk sütünü artık kooperatife satmaya başladı. İki ayda 500 kilo kaşar peyniri üretildi. Erzurum Valisi Necmettin Karaduman'a gidip yatılı okullar için kilosu 25 liradan peynirin satışını sağladım. Halk sütü kooperatife sattığı için memnundu.

Daha sonra ayrılında kombina haline gelmiş, yıllar sonra Erzincan Valisi

bulduğum sırada Mülkiye'den sınıf arkadaşım olan Erzurum Valisi Recep Birsin Özen, beni kombinanın açılışı için Şenkaya'ya davet etti. Birlikte tesisin açılışını yaptık. Pastırma ve Sucuk dahi imal edildiğini görünce çok mutlu oldum. Eski dostlarımla kucaklaştım. Yapılanlarla gurur duydum.

Şenkaya'da bana ilham kaynağı olan rahmetli Hüseyin Köycü'nün fotoğraflarını buldurup, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki heykeltıraş hocaya büstünü yaptırıldı.

Belediyenin bahçesindeki kaidenin üzerine konuldu. Onu tanıma yaşında

olanlar hep gelip büstün kendisine çok benzediğini ifade ettiler. Hatta bir gün belediyenin bahçesinde bir yaşlı teyzeye rastladım. Eliyle büstü okşuyor, "Canlı gibisin Hüseyin" diyordu.

Şimdi yenisi yaptırılmak isteniyor muş. Bunu değerli dostum Prof. Dr. Coşkun Köycü'den duyunca çok sevindim. İnşallah gerçekleşir, daha büyük ve yenisi yapılır.

Şimdi size bu yapılan büstle ilgili fıkra gibi olan gerçek bir hikâyeyi anlatmak istiyorum. Olur ilçesinden bir köylü Vatandaş Şenkaya'ya dostlarını ziyarete gelir. Bu arada belediyeye de uğrar. Fakat binaya girmeden önce Hüseyin Köycü'nün büstünü görür. Kime ait olduğunu anlayamaz. Atatürk'ün büstü zanneder, ama pek de benzetemez. Etrafında dönüp bakıp durur. Sonra aynen şöyle söyler: **"Ulan bunların Atatürk'ü de başkaymış"** der (Bu yaşanmış hikâyeyi şimdi adını hatırlayamadığım bir Şenkaya'lıdan dinlemiştim).

Orada iki yılım çok dolu dolu geçti. Unutulmaz anılarım var. Burada bir kaçını anlatmak istiyorum.

1972 yılında bir gün Vali Necmettin KARADUMAN bana telefon etti. "İstanbul Yeşilköy Lisesinden 50.000 TL yardım geldi. Köyün birinde bu pa-

rayla okul yaptır.” dedi. “Bu paranın yetmeyeceğini biliyorum. Gerisini mahalli imkânlarla sen tamamla” dedi. Bende Akşar (Kosor) bucağına bağlı okulu olmayan Kayalısü Köyünü seçtim. Çok mahrumiyet içinde olan uzak bir köydü. Yarım saat Jeep’le gittikten sonra köyden getirilen atla köye öyle ulaşabiliyordum. Köylü ile yapılan toplantıda yapılan itirazlarını dikkate almadım. Taşını kumunu siz taşıyacak, temel hafriyatını da siz yapacaksınız, dedim. Köyün üst tarafında tepede bir okul yeri verdiler. İmece yaptırıp temeli kazdırmak taşı ve kumu taşımak çok zor oldu. İki günde bir ilçe Jandarma Komutanı Mürsel Aslan Başçavuş ile birlikte köye işi denetlemeye gidiyordum.

Ahşap doğrama ve çimentosunu alıp köye naklettirdim. Duvarcı ve sıvacı ustaları buldurdum. Okulun duvarları yükseldi. Kaba inşaatı bitti. Köyden okuyan kimse yoktu. Şimdi bu okulla okuma imkânı doğdu. Öğretmen tayini istedim. Köyün girişindeki kaya blok halinde ve arı yuvaları ile doluydu. Köylü oradan bal alamıyordu. Çünkü sarp ve tehlikeliydi. Bal, kayaların üzerinden akıp suya kavuşuyordu.

Okulun bittiğini ve eğitime geçileceğini Vali Karaduman’a bildirdim. “Ben gelip okulu göreceğim” dedi. Ben de kendisine “Sayın Valim köy yolunun yarsından sonra araç gidemez. Sizi yormayalım” dedim. “Hayır, geleceğim” dedi ve geldi. Akşar’dan bizim Jeep’le yola çıktık. Yarı yolda köyden getirilen atlara bindik. Vali’nin yanında Milli Eğitim Müdürü de vardı.

Köyün girişine geldiğimizde yaşlı bir kadın önümüze çıktı. “Vali Paşam, şikâyetim var” dedi. “Vali nedir hanım deyince” Bu yanındaki kaymakam var ya, bize zorla taşı, kumu şu tepeye çekti. Zorla temel kazdırdı. Bizi öldürdü, bitirdi paşam” dedi. Ben Vali’nin çok kızacağını tahmin etmiştim. “Çekil önümden kadın, ne yaptıysa kaymakam sizin için yapmış,

okuyup adam olacaksınız, çekil önümden” dedi ve kadın uzaklaştı. Vali okulu gördü. Köylüye ve bana teşekkür edip, Erzurum’a döndü. Aradan yıllar geçti, 1984 yılında ben İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı oldum. Postadan adıma bir mektup çıktı. Mektup da bir genç, “Ben Şenkaya Kayalısü köyündenim, bize yaptırdığınız okulda okuyup tahsilime devam ettim. Şimdi Üniversite’nin ikinci sınıfındayım. Hepimiz size teşekkür ediyor, başarılar diliyoruz” diye mektubunu bitirmişti. Bu beni çok duygulandırdı. Şimdi bu genç adam kim bilir nerede ve hangi görevdedir.

Anlatacağım diğer bir olay da “Göreşken Yayla” yolu yapılırken meydana geldi. Gaziler (Bardız) Bucağı’nda bulunan bu köye yol ihalesinden sonra Köy Hizmetleri makinelerinden bir Loder (Kepçe), Valilikçe yardıma gönderildi. Yolu ihalesi 450 milyon lira bedelle bir müteahhide verilmişti. Bir gün bu yol inşaatını görmeye gittim. Valilikçe gönderilen kepçenin, yapması gereken yolun kenarlarından toprağı alıp, yola serdiğini ve yolu iyice çamurlu hale getirdiğini gördüm. Kepçe operatörüne “ niçin böyle yaptığını, yol için çakıl dökülmesi gerektiğini, söyledim. Operatör, bana köy hizmetleri teknisyeninin böyle yap dediğini söyledi. Gaziler’den Vali’yi arayıp telefonla durumu bildirdim. Çok sinirlendi. Bana hemen yol çalışmasını durdurmamı söyledi. Emredersiniz dedim. Daha, tekrar köye gitmeden tahminen yarım saat sonra beni arayıp, “Bekle yarın geliyorum” dedi. Ertesi gün saat 07.00’de telefon çaldı. Vali beyin geldiğini öğrendim. Anlaşılan Vali Bey gece saat 04.00’de yola çıkmıştı. Hemen giyinip Hükümet Konağına gittim. Yanında Köy Hizmetleri Müdürü Yavuz Bey, Karayolları Bölge Müdürü ile çeşitli şube müdürleri de vardı. Makam aracı ile gitmeyelim, yol kötü, bizim Jeep’le gidelim dedim. Kabul etti. Kaymakamlık Jeep’i ile yola çık-

tık. Jandarma komutanı da gelsin dememe rağmen kabul etmedi.

“Gelmesin vakit kaybetmeyelim, hemen hareket edelim.” dedi. Zaten kahvaltı yapma teklifimi de reddetmişti. Gelen müdürlerle birlikte yola çıktık. Hızlı gittiğimizden olmalı ki arkadan gelenlerin araçları ile mesafemiz bayağı açıldı. Yol çalışması yapılan yere diğerlerinden önce geldik. Sayın Vali, kepçenin yandan toprak alıp, yola serdiğini gördü. Operatörü çağdırttı. “Niye yola kenardan toprak alıp, döktüğünü sordu. Adam ben başımdaki teknikerden emir aldım. O böyle yapmamı istedi”. Dedi. Zaten teknikerde ortalarda yoktu. Ben ilk gittiğimde de orada bulunmamıştı. Vali bey Operatöre; “Sen bilmiyor musun, toprak dökülmeyeceğini” deyince; Operatör ben böyle emir aldım. Dediğini yaptım. Şeklinde cevap verince, Vali sinirlendi. “Ahlaksız herif” diyerek Operatöre bir tokat attı. Adam ben ahlaksız değilim diye sertleşti. Valiye fiilen karşı geleceğini anlayarak bu cahil adamı araya girip, kenara aldım” döneğim Sayın Valim dedim. Bu arada arkadan gelen köy hizmetleri müdürü ve beraberinkiler de bize ulaştılar. Vali bey gelenlere hitaben, “Teknikeri iş yerinden Oltu ilçesine kaçtığı için görevden aldığını, kepçe Operatörünün işine son verdiğini, Erzurum’a dönünce yolun ihalesini iptal edeceğini söyleyip, tutanak düzenletti. Şenkaya’ya döndükten sonra hiç beklemeden hep birlikte Erzurum’a gittiler. Gerçekten Vali Bey ihaleyi feshetti. Görevlilerin işine son verdi. Yeni yapılan ihale ile yol tamamlandı.

Bu olay bana Şenkaya’da çok şey öğretti. Büyük oğlum, ben orada iken doğdu. Oradan unutulmaz anılarla ayrıldım. Konya Ilgın kaymakamlığına başladığımda vefalı ve iyi insanların bulunduğu Şenkaya’yı hiç unutmadım. 07 Nisan Kurtuluş Şenliklerine hep davet aldım. Ankara’da Tokay Köycü gibi dostlarla irtibatımı kaybetmedim.